

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no.4 - 1971

(Tijdvak 1-4-1971 t/m 30-4-1971)

I N H O U D

No. 1.048.384

I. Het Extremisme in Nederland

De resultaten van de CPN bij de verkiezingen
voor de Tweede Kamer

De CPN en de demonstratie van NKV en NVV
in Groningen

Nederlandse Volksunie.....

Blz.

1

7

9

II. Ontwikkelingen in de internationale
communistische beweging

Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen
in de communistische beweging in de laatste weken...

13

HET EXTREMISME IN NEDERLAND

De resultaten van de CPN bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer

De afschaffing van de opkomstplicht heeft het mogelijk gemaakt, dat de CPN bij de op 28 april 1971 gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer, ondanks een vermindering van het aantal op haar uitgebrachte stemmen tot 246.299 (in 1967: 248.310 stemmen), het percentage verhoogd zag van 3,6% in 1967 tot 3,9% nu.

Resultaten, behaald door de CPN bij de na-oorlogse verkiezingen voor de Tweede Kamer:

	Stemmen	Procenten
1946	502.963	10,6
1948	382.001	7,7
1952	328.621	6,2
1956	272.054	4,7
1959	144.542 *)	2,4
1963	173.457	2,8
1967	248.318	3,6
1971	246.299	3,9

De procentuele winst van 0,3%, die resulteerde in de toewijzing van een restzetel, heeft de CPN recht gegeven op zes zetels in de Tweede Kamer. Deze zullen worden bezet door de heren M. BAKKER (fractie-voorzitter), H.J. HOEKSTRA (partijvoorzitter), J.F. WOLFF (hoofdredacteur van "De Waarheid"), F. MEIS (lid Provinciale Staten Groningen), W.v.h.SCHIP (leider van de CPN-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad) en W. KREMER (politiek secretaris van het district Drenthe).

*) De afgescheiden Bruggroep en de CPN samen behaalden 179.265 stemmen.

Resultaten in de verschillende provincies vergeleken met die welke behaald werden bij de Tweede Kamer verkiezingen in 1967 en de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1970.

	TK '67		PS '70		TK '71	
	Stemmen	%	Stemmen	%	Stemmen	%
Groningen	18.655	6,4	35.816	14,2	30.386	11,1
Friesland	7.920	2,8	9.580	4,0	9.315	3,5
Drenthe	5.395	2,9	6.711	4,1	7.330	4,0
Overijssel	13.873	2,9	12.686	3,1	13.525	2,9
Gelderland	9.316	1,2	7.841	1,2	8.780	1,2
Utrecht	7.374	1,8	6.464	2,0	6.919	1,7
Nrd.Holland	109.399	8,7	95.964	9,9	102.204	9,0
Z.Holland	52.702	3,2	41.707	3,4	44.572	3,0
Zeeland	1.396	0,8	1.097	0,8	1.280	0,8
Nrd.Brabant	11.627	1,3	9.454	1,5	11.864	1,5
Limburg	10.622	2,2	9.282	2,6	10.124	2,4
Nederland totaal	248.318	3,6	236.602	4,4	246.299	3,9

De drie noordelijke provincies

Nog profiterend van het zogenaamde MEIS-effect heeft de CPN in de provincie Groningen ten opzichte van de TK '67 in alle gemeenten een aanzienlijke winst kunnen behalen van gemiddeld 4,7%. Vergeleken met de PS '70 is die winst in de meeste gemeenten met ongeveer 3,1% gedaald. Een meer dan gemiddeld verlies deed zich voor in de gemeenten, die in de afgelopen tijd als actiecentra konden worden aangemerkt: Oude Pekela (van 41,6% bij de PS '70 naar 32,5% nu), Veendam (15,5% - 10,1%), Winschoten (25,6% - 18,6%), Bellingwedde (31,1% - 24,2%), maar ook in de van oudsher als communistische bolwerken bekend staande gemeenten Beerta (57,3% - 48,9%) en Finsterwolde (69,6% - 63,8%).

Ook in de provincies Friesland en Drenthe kwam de CPN zowel in stemmen als in percentage in vergelijking tot TK '67 tot duidelijke winst. In Friesland werd wel verlies geleden ten opzichte van PS '70; dit was gelijkmatig over de gemeenten verdeeld; Heerenveen bleef met 11,0% van de stemmen het belangrijkste CPN-bolwerk. In Drenthe is het stemmental ten opzichte van PS '70 nog toegenomen. De gemeente Emmen nam van het totaal aantal stemmen bijna de helft voor haar rekening.

De provincie Noord-Holland

Noord-Holland levert meer dan 40% van het totaal in Nederland op de CPN uitgebrachte stemmen. Het nu behaalde percentage (9,0%) betekent ten opzichte van TK '67 een winst van 0,3%; ten opzichte van PS '70 daarentegen een relatief groot verlies van 0,9%.

Amsterdam en de Zaanstreek, gebieden waar de CPN een naar verhouding sterke positie inneemt, vormen op het algemene beeld geen uitzondering: in Amsterdam behaalde de partij 15,8% van de stemmen (TK '67 : 14,7% en PS '70 : 17,5%); in de Zaanstreek 15,9% (TK '67 : 14,8% en PS '70 : 16,6%).

De overige provincies

De provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg leveren tezamen minder dan één-derde van het totale stemmental. Daarvan komt dan nog meer dan de helft voor rekening van Zuid-Holland. Het totale beeld van deze provincies levert een percentage dat vrijwel gelijk is aan dat van TK '67. Ten opzichte van PS '70 procentueel een gering verlies (\pm 0,2%). De provincie Noord-Brabant vormt met (geringe) winst over de hele linie hierop een uitzondering. De grote steden Den Haag en Rotterdam daalden met respectievelijk 3,3% en 5,5% der stemmen tot beneden het peil van de TK '67. Het stemmental bleef met 9110 voor Den Haag en 18.482 voor Rotterdam ongeveer gelijk aan dat van PS '70.

De invloed van het "MEIS-effect"

De door de CPN behaalde winst van één zetel is vrijwel uitsluitend tot stand gekomen als gevolg van de winst in de drie noordelijke provincies, aangezien de verschuivingen van de percentages in de overige provincies slechts minimaal waren. Het ligt voor de hand te veronderstellen, dat het in het Noorden behaalde voordeel veroorzaakt is door de nawerking van het bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1970 in zo sterke mate opgetreden "MEIS-effect". Dat dit effect zich in aanzienlijk mindere mate doet gevoelen dan vorig jaar valt af te lezen uit de achteruitgang ten opzichte van de verkiezingen voor zowel de Provinciale Staten in februari 1970 als de gemeenteraden in juni van dat jaar. Enerzijds

kan dit zijn oorzaak vinden in het feit, dat de CPN in het Noorden meer in het vooruitzicht gesteld heeft dan later bleek te kunnen worden gerealiseerd, anderzijds is het mogelijk dat de oorzaak gezocht moet worden in de omstandigheid dat de CPN de laatste tijd minder duidelijk op de voorgrond trad, omdat ook andere groepen zich meer gingen inzetten voor het Noorden. De gemiddelde winst van 3,4%, die bij de PS '70 ten opzichte van 1967 werd behaald, is nu teruggelopen tot 2,2%. Van dit verlies komt het leeuwendeel voor rekening van de provincie Groningen.

De gebondenheid van het kiezerskorps aan de partij

Als gevolg van de afschaffing van de opkomstplicht kan door vergelijking van de resultaten van de nu gehouden verkiezing met die van de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1967 en voor de Provinciale Staten in 1970 enige opmerkingen worden gemaakt met betrekking tot de mate van gebondenheid van CPN-stemmers met hun partij. Ten opzichte van TK '67 blijkt de CPN in alle provincies, met uitzondering van de drie noordelijke en Noord-Brabant, in stemmental achteruit gegaan te zijn, terwijl het percentage is gestegen. Ten opzichte van PS '70 is het CPN-stemmental in alle provincies, behalve in Groningen en Friesland, toegenomen, terwijl het percentage is gedaald of gelijk gebleven. In aanmerking nemend, dat de kiezers nu in veel grotere getale dan in 1970 ter stembus zijn gegaan, wetigt een en ander de conclusie, dat de CPN in mindere mate dan andere partijen te lijden heeft van de afschaffing van de opkomstplicht. Een laag opkomstpercentage levert derhalve voor de CPN procentueel winst op (PS '70). Een grotere opkomst zoals nu levert de partij naar verhouding een lager percentage op.

De verwachting, dat de CPN beschikt over een kiezerskorps met een relatief sterke binding aan de partij, is in kringen van de partijleiding steeds levendig geweest. Reeds tijdens het 22ste Partijcongres in februari 1970 verkondigde oud-partijvoorzitter De GROOT in verband met de afschaffing van de opkomstplicht de opvatting dat stemmentallen voor de CPN eigenlijk gelijk staan met ledentallen.

CPN-reacties op de resultaten van de verkiezingen

In kringen van de CPN-leiding, waar men pretendeert niet mee te doen aan parlementaire "zeteltjes-tellerij" (F. MEIS in interview in het "Nieuwsblad voor het Noorden" d.d. 26-4-1971) doch zegt verkiezingsuitslagen te beschouwen als een graadmeter voor de effectiviteit van de onder de bevolking georganiseerde acties, had men, gezien de resultaten bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten, verwacht een grotere winst te kunnen boeken. "De Waarheid" zet in een commentaar uiteen, dat het doel van de verkiezingscampagne: een nederlaag toe te brengen aan de regering-De JONG, bereikt is en wel dank zij de "beslissende rol", die de CPN in de bewegingen tegen de regering heeft gespeeld. Omdat die nederlaag van de regeringspartijen nu niet direct tot aanzienlijke zetelwinst voor de CPN geleid heeft, laat de commentator daarop onmiddellijk volgen: "Natuurlijk is een verdeling van parlamentszetels niet de juiste aanduiding van de betekenis van deze bewegingen". Het ontbreken van een forse zetelwinst (de ene zetelwinst was bovendien een restzetel) wordt, zonder nadere toelichting toegeschreven aan een "ongehoorde demagogie", "Goebbeliaanse aanvallen" op lijsttrekkers van de partij en het door "de rechtse NAVO-klieden" naar voren schuiven van DS '70 "om die als opvangcentrale te laten fungeren".

In een rede, gehouden tijdens een 1 mei bijeenkomst in de Oude RAI, wees fractie-voorzitter BAKKER er op, dat het, gezien de samenwerking van communisten en socialisten, die aan de gevoerde acties ten grondslag lag, "een opgave was om de mensen de betekenis uiteen te zetten van het stemmen op de CPN".

Betreffende de eenheidspolitiek, waarop in de verkiezingscampagne zozeer de nadruk gelegd werd en die voor wat betreft het onderscheid tussen PvdA en CPN, volgens fractievoorzitter BAKKER, tot moeilijkheden geleid zou hebben ontdekt de "Waarheid"-commentator toch ook lichtpunten. De situatie na de nu gehouden verkiezingen, die volgens de CPN-analyse, neerkomt op winst voor CPN en PvdA, verlies voor D'66 (!), PSP en Kabouters, zal, aldus "De Waarheid", "zonder twijfel kunnen helpen om de noodzaak van eenheid van actie van communisten en socialisten duidelijker naar voren te brengen". De partij gaat er daarbij vanuit dat "de pogingen van D'66 om de PvdA naar rechts te dringen (.....) door hen, die echt een linkse richting in willen, nu wel op duidelijke manier van de

hand (zullen) worden gewezen". Door de gezamenlijke inspanningen van socialisten en communisten zullen na de regering-De JONG zelf ook "haar politieke wangedrochten" (stakingswet, loonwet en huurharmonisatie) verslagen kunnen worden.

De verkiezingsresultaten van de CPN in gemeenten met CPN-wethouders

De CPN bezet momenteel in 18 gemeenten in totaal 21 wethouderszetels. Hoewel in een groot aantal van deze gemeenten pas sinds september 1970 CPN-wethouders in functie zijn en het onder andere om die reden niet goed mogelijk is aan de behaalde verkiezingsresultaten conclusies te verbinden, is het niettemin opmerkelijk dat de CPN in al deze gemeenten procentueel verlies heeft geboekt zowel ten opzichte van PS '70 (m.u.v. Wormerveer) als ten opzichte van de gemeenteraadsverkiezingen in juni 1970.

Tekenend is, vooral wanneer het grotere opkomstpercentage in aanmerking genomen wordt, dat het stemmental in de meeste van die gemeenten (een uitzondering vormen Amsterdam, Schiedam en Zaan- dam) een soms fors verlies te zien geeft ten opzichte van de gemeenteraadsverkiezingen in 1970.

CPN krijgt drie zetels in Eerste Kamer

Eén dag na de verkiezingen voor de Tweede Kamer werden door de Provinciale Staten de leden van de Eerste Kamer gekozen. In eerste instantie leverde dit voor de CPN twee zetels op. Na loting werd aan de partij bovendien nog een derde zetel toegewezen. De heer C. YMKERS die sedert november 1969 als eenling de CPN in de Eerste Kamer vertegenwoordigde zal gezelschap krijgen van de heren W. HARTOG en T. BOEKMAN, die beiden lid zijn van de Provinciale Staten van Noord-Holland.

De CPN en de demonstratie van NKV en NVV in Groningen

"Uit Amsterdam, Rotterdam en enkele andere plaatsen reden vanmorgen eveneens bussen naar Groningen.

Zij brachten arbeiders uit verschillende bedrijven in het westen waar de afgelopen maanden strijd is gevoerd, jongeren zoals uit Amsterdam waar het ANJV voor een bus had gezorgd, en anderen, die er bij wilden zijn wanneer vandaag de bevolking van het noorden de strijd op trekt voor haar eisen."

Met deze woorden besloot op 17 april j.l. de redactie van "De Waarheid" een optimistisch gestemde voorbeschouwing van de op die dag plaatsvindende vakbondsdemonstratie te Groningen, die circa achtduizend man omvatte en in welke stoet de drie lijsttrekkers van de CPN meeliepen. Kennelijk leefde toen nog bij de CPN-voorzitters de gedachte, dat de demonstratie voordeel voor hun partij zou kunnen opleveren.

Begin februari n.l. werd op diverse CPN-vergaderingen en bijeenkomsten van actiecomité's de verwachting uitgesproken, dat de opkomst voor de demonstratie massaal zou zijn en de geschatte twintigduizend deelnemers verre zou overtreffen. Om die reden stelden Groningse districtsbestuurders van de CPN, dat door de partij en de actiecomité's massaal meegedaan moest worden en dat het de taak van de partij was in de demonstratie de leiding te nemen. De heer MEIS concludeerde in een vergadering van de gezamenlijke actiecomité's zelfs: "Wij zullen de leiding van dit gebeuren moeten nemen, omdat er anders niets van terecht komt." Hij verstrekte de actiecomité's de opdracht om "leuzen en alles, wat verder wenselijk mocht blijken" te gebruiken om de aandacht te vestigen op de CPN-eisen voor het noorden. Ook sprak hij de verwachting uit, dat hij tijdens de slotmeeting zou mogen spreken. Om deze verwachting tot zekerheid te doen worden, werd door de CPN-leiding opdracht gegeven overal in het land actie te voeren onder partijgenoten en deze op te wekken naar Groningen te trekken. Door deze partijgenoten in te schakelen als spreekkoor werd verwacht in ieder geval de heer MEIS op het spreekgestoelte te krijgen.

De maatregelen, die de - met de organisatie van de demonstratie belaste - vakbondskaders hadden getroffen, bleken voor de communisten echter een niet te nemen hindernis. Tevoren hadden NKV- en NVV-bestuurders te verstaan gegeven, dat partij-politieke propaganda

niet toegestaan zou worden. Om de "eenheid van alle werkers" niet teveel geweld aan te doen, was de CPN-leiding dus wel gedwongen af te zien van de voorgenomen propaganda in de demonstratie. Bij aankomst in de Martinihal bleek het spreekgestoelte vanuit de zaal niet bereikbaar vanwege de voor het podium geplaatste dranghekken, wat een nieuwe teleurstelling voor de CPN-leiding betekende. Duidelijk werd het hen, dat hier zelfs geen spreekkoor zou helpen, zodat daarvan werd afgezien.

Ondanks deze teleurstelling plaatste de redactie van "De Waarheid" in haar reportage van 19 april j.l. als kop boven uitspraken van deelnemers: "Niets kan ons tegenhouden."

De redactie leverde voorts kritiek op de organisatie:

"Een andere route had voor de hand gelegen (...) via de brede Paterswoldeweg gaat het dan naar de Martinihal. Daar liet de organisatie eveneens te wensen over. De betogers bevonden zich al geruime tijd in de hal alvorens er eindelijk toe wordt overgegaan de korte bijeenkomst waarmee de betoging zou eindigen voor geopend te verklaren."

Ook in de verklaring van de heer MEIS na afloop van de demonstratie klonk de teleurstelling door. In zijn kritiek op de gehouden speeches, stelde hij dat deze niet genoeg afgestemd waren geweest op de tijdens de demonstratie door de betogers gestelde eisen. Hij gaf uiteraard hoog op van de rol, die de CPN had gespeeld in "de beweging tegen de systematische achterstelling van het noorden". De groeiende strijdwil noemde hij een belangrijk aspect van de verkiezingsuitslagen van 1970, waarbij de CPN als overwinnaar uit de bus was gekomen.

Volgens de heer MEIS was - dankzij de actieve steun van de actiecomité's en de communistische oproep tot massale deelname - de demonstratie geworden tot een manifestatie van de hechte eenheid, die in het noorden is gegroeid. Met geen woord repte hij over de eerder door hem uitgesproken verwachtingen betreffende de opkomst, die zelfs minder was dan de organisatoren hadden voorzien.

Mogelijk heeft het buiten spel plaatsen van de CPN in deze demonstratie mede invloed gehad op de elf dagen later gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer, waarbij - vergeleken met de verkiezingen van vorig jaar - de CPN in de provincie Groningen een duidelijk stemmenverlies kreeg te incasseren.

Nederlandse Volksunie

Ontstaansgeschiedenis

Eén der meest actieve leden van de zogenaamde "kring Noord-Nederland" van de Vlaamse extreem-rechtse organisatie "Were Di", Guus L , richtte in maart 1970 de Aktiegroep "Vlaanderen" op, waarschijnlijk met het doel aldus een soort mantelorganisatie voor "Were Di" te vormen. Al spoedig echter ontstond er een conflict tussen L en Were Di "kringleider" van der Z , voornamelijk omdat laatstgenoemde van mening was dat L hem meer beconcurrerde dan behulpzaam was. Als gevolg hiervan trad de Aktiegroep "Vlaanderen" van medio 1970 af geheel zelfstandig op. Wel bleef de Aktiegroep ongeveer dezelfde doelstellingen als "Were Di" behouden, onder meer inhoudende, dat "na vernietiging van de staat België het Nederlandse taalgebied in federatief verband een staatkundige eenheid zal moeten gaan vormen" (de z.g. "Heel Nederland-gedachte"). Derhalve beoogde de groep de Vlamingen te steunen in hun strijd voor "vrijheid en zelfstandigheid". Als demonstratie hiervan werd in juli 1970 een in een pamflet gewikkelde steen door een ruit van het Sabenakantoor in Amsterdam geworpen.

De tot dan toe onbekende Yvon van der W. richtte in januari 1970 met een aantal jonge medestanders een nieuwe rechtse jongerenorganisatie op onder de naam "Nieuw Rechts Front"*), teneinde - aldus Van der W. in een aantal interviews - te trachten een halt toe te roepen aan de infiltratie van communistische en linkse zijde en een verdere ontbinding van de democratie te voorkomen. Voorts bleek hij nauw te willen samenwerken met vluchtelingen uit Oost Europa, om te kunnen komen tot een "nieuw nationaal Europees front".

Hij schijnt daartoe contacten te hebben gelegd met het Comité "Vrij Midden- en Oost-Europa", dat onder voorzitterschap van de ex-Hongaar Janos N een aantal organisaties

*) Deze naam zou zijn afgeleid van "Front Droit pro Démocratie", een, volgens Van der W. in Zuid-Vietnam actieve politieke partij.

van Oosteuropese vluchtelingen in zich zou verenigen. Dit Comité organiseerde op 9 mei 1970 in Den Haag een demonstratie uit "protest tegen de Russische onderdrukking" in de verschillende vaderlanden van de deelnemers. Het is niet bekend of ook leden van het "Nieuw Rechts Front" aan deze demonstratie hebben deelgenomen.

In de loop van 1970 zijn Guus L. en Yvon van der W. met elkaar in contact gekomen en besloten zij kennelijk onder meer tot nauwe onderlinge samenwerking.

Als gevolg van dit besluit werd er op 12 december 1970 in Krasnapolsky (Amsterdam) een "nationaal werk-congres" gehouden, waar de 16 deelnemers besloten een werkgroep te formeren, die zou moeten trachten een gemeenschappelijk programma te ontwerpen. Deze "werkgroep 12 december" kwam nog diezelfde maand tweemaal bijeen en slaagde er inderdaad in een aantal programmapunten op te stellen, overigens niet dan na een aantal moeilijkheden, die hoofdzakelijk veroorzaakt werden door de dominerende houding en "anti-Vlaamse opstelling" van werkgroeplid Raoul C.

Een op 30 januari 1971 gehouden "2e nationale werk-congres" wist kennelijk over de genoemde programmapunten niet tot overeenstemming te komen, want de 27 deelnemers besloten een "Commissie van Advies" in te stellen (nu zonder C.), die zich nogmaals over deze zaak zou moeten beraden.

Op het d.d. 27 maart 1971 in Amsterdam gehouden "3e nationale werk-congres" kon deze Commissie - na hieraan een drietal vergaderingen te hebben gewijd - een ontwerp-programma en reglement van orde overleggen, dat door de ongeveer 35 deelnemers op enkele ondergeschikte punten na werd geaccepteerd.

Het zou logisch zijn, als daarna de samenwerking tussen de Aktiegroep "Vlaanderen" en het "Nieuw Rechts Front" zou worden geïnstitutionaliseerd, doch dit bleek al eerder te zijn gebeurd. Vanaf 1 januari 1971 bleken de beide organisaties namelijk een volledige fusie te zijn aangegaan, zij het dat er voorlopig nog

geen gemeenschappelijke naam zou worden gebruikt. Wel wijzigde in diezelfde tijd het "Nieuw Rechts Front" zijn naam in "Volks Nationale Aktie".

Sinds 1 maart 1971 treedt de nieuwe organisatie op onder de naam: "Nederlandse Volksunie".

Organisatie

Het programma van de "Nederlandse Volksunie" is een combinatie van de programma's van de beide oorspronkelijke groeperingen, waarbij zo op het oog een fervent anti-communisme prevaleert en waarin krachtig wordt gepleit voor een Unionistisch Europa. In een uitgave van het stencil "Wij" (met het zogenaamde "België-bulletin" de organen van de Volksunie) heet het onder meer:

"Er moet een nieuwe, een betere Maatschappij komen!..... Nieuw en fris, dus zonder bedriegers en oplichters van het volk. De Volksunie wil een maatschappij, zonder de traditionele politieke partijen van de beroepsdemokraten. De Volksunie is een echte Volksbeweging, die dag en nacht bereid zal zijn te vechten voor de belangen van het Nederlandse volk."

Deze verklaring vormt de inleiding tot het daaronder afgedrukte "Leidend Beginsel" van de Volksunie, dat als volgt luidt:

"Voor nationale bewustwording bij ieder volk is nodig: een krachtig staatsbestuur, zelfrespect, orde en tucht, solidariteit van alle bevolkingsgroepen en het voorgaan van het algemeen nationaal belang boven het groepsbelang en van het groepsbelang boven het persoonlijk belang."

Een bijzonder interessant punt is, dat het "Leidend Beginsel" van de voormalige "NSB" vrijwel gelijklopend was aan het bovengenoemde!

Een ander saillant punt bleek het feit, dat de Volksunie een zogeheten "Orde en Militanten Organisatie" (OMO) wil formeren, die naar buiten als actiegroep zou moeten fungeren, zonder dat er enig verband met de Volksunie mag blijken. De opzet hiervan doet, ondanks dit laatste, toch wel denken aan de knokploegen die rechts-extremistische organisaties in Europa zo nu en dan op de been hebben weten te brengen.

Een andere, eveneens geheel zelfstandige tak van de Volksunie zou de Jongeren Eenheid Nederland (JEN) moeten gaan vormen.

Dat deze zelfstandigheid echter maar schijn is, moge blijken uit het feit dat de voorzitters van zowel OMO als JEN benoemd worden door - en dan tevens deel uitmaken van - het hoogste bestuurlijke orgaan van de Volksunie, het Centrale Comité.

De functieverdeling hiervan is thans als volgt:

Voorzitter :
Vice-Voorzitter en :
Financieel beheerder :
Sekretaris-Generaal :
Algemeen Sekretaris :
Politiek Sekretaris :

Internationaal Sekretaris :

Propagandaleider :
Assistent Propagandaleider:
Voorzitter JEN :
Voorzitter OMO :
Perschef (waarnemend) :
Hoofdredakteur "Wij" :

Waarschijnlijk maken Guus L en Yvon van der W. in belangrijke mate de dienst uit in de Volksunie. Van der W. schijnt een nogal fanatieke instelling te hebben en is vermoedelijk in staat tot het ontwerpen en uitvoeren van gewelddadige acties. Daarbij komt nog dat hij kontakten heeft met leden van buitenlandse rechts-extremistische groeperingen, waaraan dit soort activiteiten niet vreemd is. Guus L lijkt zich wat gematigder op te stellen, doch ook hij is zeker geen principieel tegenstander van gewelddadige acties.

Vooralsnog blijft het echter een open vraag óf en zo ja, hoeveel leden of adhaerenten de Volksunie op de been zal weten te brengen voor de een of andere actie.

Het geschatte ledental van de Volksunie is ongeveer 45 en - voor zover bekend - is de oprichting van OMO en JEN nog geen feit. Mede in verband hiermede behoeven geen massale acties verwacht te worden, doch vermoedelijk zal de Volksunie wel activiteiten op kleinere schaal ontplooiën, welke mogelijk een gewelddadig karakter zullen hebben. Mocht het zover komen, dan zullen communistische eigendommen (in de meest ruime zin) en mogelijk Belgische eigendommen tot de voornaamste doelwitten behoren.

ONTWIKKELINGEN IN DE INTERNATIONALE COMMUNISTISCHE BEWEGING

I. Het 24ste CPSU-congres in het teken van BREZHNEV's rapport

Het 24ste CPSU-congres, dat van 30 maart tot 9 april 1971 in Moskou plaatsvond, heeft zich ontroid als een weinig schokkend, zorgvuldig geregisseerd spektakelstuk, waarop de toon werd aangegeven door partijleider BREZHNEV. Als een waar evenwichtskunstenaar heeft deze het midden weten te houden tussen de bestaande tegenstellingen en deze krachttoer gepresenteerd als de bevestiging van de nationale en internationale communistische eenheid. Zijn unaniem en ovationeel goedgekeurd rapport, dat het hele congresverloop heeft beheerst, was niet zozeer een verantwoording van het verleden als wel een programma voor de toekomst. Dit programma voorspelt een verharding van zowel de binnen- als de buitenlandse Sowjetpolitiek, die op twee grondbeginselen lijkt te zijn gebaseerd : discipline naar binnen en machtsvertoon naar buiten. Deze twee aspecten klinken, zij het steeds in redelijk gematigde vorm, steeds door in alle onderwerpen, die BREZHNEV in zijn verslag aan de orde stelde :

1. De internationale communistische beweging kreeg nog eens te horen "dat de weg naar het socialisme bepaald wordt door generale wetten", ondergeschikte historische en nationale bijzonderheden daargelaten. BREZHNEV liet deze constatering niet zoals nog op het 23ste CPSU-congres in 1966 en op de wereldconferentie van 1969 vergezeld gaan van een erkenning van "de gelijkheid, onafhankelijkheid en wederzijdse non-interventie in de betrekkingen tussen CP-en". Hij pleitte niet alleen, zoals de laatste jaren gebruikelijk, voor "eenheid van actie" maar ook voor "versterking van de ideologische basis" (dwz. naar Sowjetmodel). De CPSU-leider kreeg tegen deze hegemonistische aanspraken opmerkelijk weinig verweer in de begroetingsboodschappen van de 80 communistische partijdelegaties, die naar Moskou waren gekomen. Het was reeds een succes voor de CPSU dat zoveel zusterpartijen vertegenwoordigd waren en dat met name de "regerende" CP-en, uitgezonderd de Chinezen en de Albanen, allen acte de présence gaven. Het meest markante weerwerk kreeg BREZHNEV nog van de Joegoslavische afgevaardigde TOD , die een lofzang hield op "de vele wegen en vormen van het socialisme". Ook partijen als de Roemeense, Noordvietnamese en Japanse

gaven uiting aan hun min of meer "onafhankelijke" opstelling, doch zij deden dit met grote omzichtigheid en vervat in prijzende woorden voor de Sowjet-Unie. Vergeleken met de wereldconferentie van 1969 moet men vaststellen dat het Moskou gelukt is de zich toen manifesterende pluralistische ontwikkeling voor een goed stuk weer terug te draaien en haar greep op de communistische wereldbeweging aanzienlijk te verstevigen.

2. Het socialistisch wereldstelsel heeft zich volgens BREZHNEV in de verslagperiode hechter aaneengesloten ondanks "bepaalde moeilijkheden en complicaties". Hij deed merkbaar zijn best om de drie recente crises in de communistische wereld : de grensconflicten met China, de bezetting van Tsjechoslowakije en de onlusten in Polen, af te doen als goeddeels overwonnen kwesties. Hij herhaalde alle bekende Sowjet-bezwaren tegen China, doch hij deed dit niet op provocerende wijze, vermoedelijk om de aanwezige "neutrale" partijdelegaties niet tegen zich in het harnas te jagen. Hij betoogde, dat de Sowjet-Unie bereid was om, zonder overigens maar iets af te doen aan haar nationale belangen, de staatsbetrekkingen en ook de vriendschap met China te herstellen en voegde daaraan de overtuiging toe "dat dit op de lange duur ook bereikt zal worden". De "socialistische" bondgenoten zijn naar BREZHNEV's oordeel meer dan ooit "verenigd". Ten bewijze van de Oosteuropese gelijkschakeling voerde hij de algemene instemming met de leer der beperkte soevereiniteit aan, evenals de "verdere coördinatie van de buitenlandse politiek" in Warschaupact-verband. Ook de voortgaande economische integratie binnen de Cômecon noemde hij als onderdeel van dit eenwordingsproces, waarin hij uiteraard, zonder dit met zoveel woorden te zeggen, de Sowjet-Unie de beslissende stem heeft toegedacht. De Oosteuropese partijleiders hebben zich met uitzondering van CEAUCESCU, bepaald serviel opgesteld tegenover Moskou, hetgeen nog het meest klassiek onder woorden gebracht werd door GIEREK, die "de leidende rol van de CPSU" bejubelde en "de houding tot de CPSU en de Sowjetstaat" karakteriseerde als "de beproefde toetssteen" voor de communistische eenheidsgedachte.

3. De buitenlandse Sowjetpolitiek baseerde BREZHNEV op een evaluatie van de wereldsituatie, die uitgaat van de toenemende crisis,

waarin het moderne imperialisme zich bevindt door onderlinge rivaliteit, inflatie, koloniale oorlogen en vooral "de ontwikkeling van de klassestrijd in een revolutionaire massabeweging" (ook "in Nederland"). Hoewel het imperialisme, dat zijn basiscentra vindt in de Verenigde Staten, de EEG-landen en Japan, gedoemd is aan deze crisis ten onder te gaan, voorspelde BREZHNEV nog "een lange en moeilijke strijd" omdat de kapitalistische landen een zeker aanpassingsvermogen in de nieuwe situatie aan de dag leggen evenals een ongehoorde "groei van het militarisme". De Sowjet-Unie gaat voor in de strijd tegen dat agressieve imperialisme, aldus BREZHNEV. Hij schermde daarbij met het enorme militaire Sowjetpotentieel, een thema dat door Defensie-minister GR. in zijn congresbijdrage in al zijn afschrikwekkende details werd uitgeput. Toch gaat deze krachtige opstelling volgens BREZHNEV "onvermijdelijk samen" met de handhaving van de "leninistische" vreedzame coëxistentiepolitiek en met "ontwikkeling van wederzijds profijtelijke relaties" met alle landen, die daartoe bereid zijn. In feite gaf hij te verstaan dat zijn land ten allen tijde tot onderhandelen bereid is, maar dat de wezenlijke concessies dan wel moeten komen van de tegenstander, of dat nu Amerika of China is. Deze teneur weerspiegelde zich in alle punten van het door BREZHNEV ontvouwde program voor de buitenlandse Sowjetpolitiek, dat eigenlijk niets nieuws bevatte:

- a. Beëindiging, zo mogelijk door politiek overleg, van de oorlogstoestand in alle gebieden, die het slachtoffer zijn van agressie, m.n. Z.O.Azië en het Midden-Oosten.
- b. Herhaling van het Sowjetconcept voor een Europees Veiligheidssysteem, inclusief gelijktijdige opheffing van NAVO en W.P.
- c. Bijeenroeping van een kernontwapeningsconferentie van de vijf atoommachten, de Sowjet-Unie, Amerika, China, Frankrijk en Engeland (toch wel een doorkruising van de SALT-besprekingen).
- d. Bijeenroeping van een wereldconferentie over ontwapeningsvraagstukken, liquidatie van buitenlandse militaire bases en troepenreducties in bijzonder explosieve zones, m.n. Centraal Europa.
- e. "Liquidatie van de resten der koloniale regiems", "algehele veroordeling van racisme" en internationale samenwerking op allerlei gebied.

BREZHNEV signaleerde verder de gunstige ontwikkeling van de betrekkingen met West-Duitsland, dat hij echter waarschuwde dat uitstel van de ratificatie van het Sowjet-Duitse verdrag "een nieuwe vertrouwenscrisis zou teweegbrengen ten aanzien van de gehele West-Duitse politiek en het politieke klimaat in Europa zou verslechteren". Zoals bekend wil Bonn de ratificatie van het verdrag laten voorafgaan door een Viermogendhedenregeling voor de kwestie-Berlijn, een volgorde die vooral op verzet van ULBRICHT schijnt te stuiten. GROMYKO gaf in zijn congresbijdrage op 3 april een tussenoplossing door een soort paralleliteit in de afwikkeling van deze kwesties voor te stellen: BREZHNEV noemde de betrekkingen met Amerika "gecompliceerd" door de "zig-zag"-koers van dit land en zijn "hardere opstelling in een aantal internationale kwesties, waaronder sommige ook de belangen van de Sowjet-Unie raken". Hij gaf te kennen dat zijn land sterk genoeg is om niet met zich te laten spreken "in termen van ultimatus of macht", maar voegde daaraan toe dat een verbetering van de betrekkingen met Amerika "mogelijk" was. GROMYKO heeft op 3 april deze tegemoetkomende politiek nog eens onderlijnd in bewoordingen, die leken op een rechtvaardiging tegenover andersdenkende congresdeelnemers.

4.

De Sowjeteconomie werd door BREZHNEV behandeld aan de hand van het ontwerp voor het nieuwe Vijfjarenplan 1971-1975, dat reeds 15 februari werd gepubliceerd en in het najaar door de Opperste Sowjet moet worden goedgekeurd. Dit concept stelt zich tot hoofdtak "een aanzienlijke groei van de levensstandaard en het culturele niveau van de bevolking op basis van een hoog tempo in de productie-ontwikkeling, verhoging van de efficiency, wetenschappelijke en technische ontwikkeling en versnelde groei van de arbeidsproductiviteit". Het opmerkelijkste is het uitgangspunt van het Vijfjarenplan, de groei van de lichte industrie ("groep B") met 44 tot 48 procent te laten stijgen, tegen de zware industrie ("groep A", waaronder de defense-sector) met "slechts" 41 tot 45 procent. Dit is voor het eerst dat prioriteit gegeven wordt aan "groep B", hetgeen algemeen wordt geïnterpreteerd als een overwinning van de

"liberale" voorstanders van een snellere stijging van de levensstandaard. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze overwinning in de hand is gewerkt door de recente onlusten in Polen, die mede veroorzaakt werden door kwantitatieve en kwalitatieve tekorten in de consumptieve sfeer. BREZHNEV verklaarde zich volledig accoord met deze koerswijziging en het getuigt van de "centristische" instelling van de aanvankelijk zo behoudende partijleider, dat hij zich allengs voorzichtig gedistancieerd heeft van de ultraconservatieve vleugel en het militair-industriële complex om terwille van de economie en de rust onder de bevolking steeds meer tegemoet te komen aan de verlangens van de technocraten en de consumenten. Dit alles neemt niet weg dat in absolute cijfers gerekend nog steeds aanmerkelijk meer geld in "groep A" dan in "groep B" wordt gestoken. En BREZHNEV heeft zich gehaast te beklemtonen dat het zwaartepunt blijft liggen op de zware industrie, al was het alleen maar om in de huidige gespannen internationale situatie het Sowjetleger zo goed en zo modern mogelijk te kunnen uitrusten. Zijn verdediging van de grotere aandacht voor de consumptie-industrie droeg dan ook het karakter van een rechtvaardiging tegenover tegenstanders hiervan. Reeds het feit dat Prawda enkele cruciale uitspraken van BREZHNEV in dit verband heeft weggelaten, bewijst dat de tegenstellingen over de prioriteitenkwestie beslist niet zijn opgelost.

Om alle hooggestelde doeleinden te kunnen bereiken eiste BREZHNEV een beter "managing"- en centraal planningsysteem, grotere efficiency en bovenal strengere discipline. Hij liet het aan KOSYGIN over, het Vijfjarenplan in een lijvig rapport op 5 april verder toe te lichten, al reserveerde hij voor zichzelf de belofte aan de bevolking van betere woningen, hogere lonen, meer T.V.'s, wasmachines, auto's enz.

Het viel op dat KOSYGIN in zijn rapport positiever was over de resultaten van de afgelopen jaren dan BREZHNEV, die herhaaldelijk kritiek oefende op tekortkomingen bij ministeries, lokale bestuursorganen en ook de vakbeweging. Na een vroegtijdig afgekapte discussie werd het concept-plan met enkele ondergeschikte amendementen goedgekeurd.

5. De sociopolitieke en culturele ontwikkeling in de Sowjet-Unie werd door BREZHNEV vrij rooskleurig afgeschilderd, al vergat hij niet de vinger te leggen bij een aantal tekortkomingen, die door grotere discipline en ideologisch élan teniet moeten worden gedaan. Dit gold zowel de arbeiders, boeren en intelligentsia in het algemeen als de massa-organisaties, waarin zij zijn georganiseerd. Met name de Vakbonden, die onder Politburolid SH. res-sorteren, moesten zijns inziens met hulp van de partijorganisaties hun initiatief en activiteit verhogen. De rol van de sowjets dient te worden uitgebreid en het leger moet zich in deze gespannen wereldsituatie versterken door uitrusting, ideologische en fysieke training en vooral discipline.

BREZHNEV roemde in bezwerende termen "de monolitische eenheid" van de nieuwe Sowjetgemeenschap, waaraan alle Sowjetvolkeren, maar in de eerste plaats het Russische volk hebben meegewerkt "in de geest van socialistisch internationalisme en onverdraagzaamheid tegenover alle manifestaties van nationalisme en chauvinisme". Inzake literatuur en kunst verlangde hij strikte gehoorzaamheid aan "de methode van het socialistisch realisme". Hij bewandelde echter opnieuw de middenweg toen hij niet alleen "liberale" maar ook extreem-conservatieve kunstenaars attaqueerde met de volgende uitspraak: "Sommigen hebben geprobeerd de verscheidenheid van de actuele Sowjetwerkelijkheid terug te brengen tot problemen, die onherroepelijk tot het verleden zijn gaan behoren tengevolge van de inspanningen van de partij de gevolgen van de persoonscultus (lees: de stalinistische praktijk) te overwinnen. Een ander extreem standpunt, dat onder bepaalde schrijvers aanhang heeft gewonnen is het streven het verleden schoon te wassen en zich te keren tegen al het nieuwe en creatieve dat de partij in deze laatste jaren heeft geïntroduceerd". Ongetwijfeld zinspelend op dissidente auteurs als SOLZHENITSYN merkte hij op: "Als een literator de Sowjetrealiteit belastert of onze ideologische tegenstanders helpt in hun strijd tegen het socialisme, verdient hij maar een ding n.l. publieke veroordeling". Tenslotte eiste hij een belangrijke verbetering in de kwaliteit van het werk van het Agitpropapparaat, dat zulk een belangrijke taak heeft bij "de vorming van een nieuwe mens" en bij "het afweren van ideologische aanvallen". Zoals bekend is het Agitpropapparaat in 1970 ingrijpend gezuiverd en gereorganiseerd,

en het laat zich verstaan dat de partijleider dit ideologische werktuig volledig naar zijn hand wil zetten om zijn hoofddoel te bereiken: van de Sowjetmens een gedisciplineerd mens te maken.

6. De partijorganisatie is naar de mening van BREZHNEV in de afgelopen jaren gekenmerkt door "een consequente en correcte doorvoering van het principe van het democratisch centralisme". Het democratisch karakter vond zijns inziens zijn afspiegeling in "de geest van collectieve leiding en collectieve arbeid", die in de komende jaren nog verder zou moeten worden ontwikkeld, maar meer dan tot nu toe zou moeten samengaan met de accentuering van "de persoonlijke verantwoordelijkheid". Zonder STALIN en CHROESTSJOW met name te noemen veroordeelde hij wel nadrukkelijk de stijl van hun beider regiems door "de overwinning zowel van de gevolgen van de persoonscultus als van de subjectivistische dwalingen" nog eens toe te juichen. Zelf opteerde hij voor meer wetenschappelijke bestuursmethoden op basis van de marxistisch-leninistische leer. Dit vereist in zijn visie een straffere partijcontrôle, verhoogde discipline en intensievere (zelf) kritiek. In dit verband entameerde hij de vernieuwing van de partijlidmaatschapskaarten "niet als een formele, maar als een belangrijke politiek-organisatorische maatregel", hetgeen in de richting van een zuivering lijkt te wijzen. In deze tijd van "wetenschappelijk-technische revolutie" is het volgens de CPSU-leider meer dan ooit nodig dat de partij haar controlerende functie in heel de samenleving effectief uitoefent en dat de kaders door betere selectie en scholing ideologische zuiverheid paren aan deskundigheid. Het behoeft geen betoog dat de versterking van de greep van de partij op heel het maatschappelijk bestel ook de machtspositie van de partijchef binnen de collectieve leiding ten goede moet komen.

- II. De "discussie", die op BREZHNEV's rapportage volgde, toonde aan dat het congres accoord ging met of althans berustte in de toonaangevende rol van de algemeen partijsecretaris. Het matte, gesanctioneerde "debat" was eigenlijk een eindeloze herhaling van wat de partijleider reeds gezegd had en werd reeds omwille van de tijd afgekapt toen slechts 46 van ^{de} 149 gedelegeerden, die zich op de sprekerslijst hadden laten zetten, aan het woord waren geweest. Typerend waren de soms overdadige lofprijzingen, die BREZHNEV

persoonlijk werden toegezwaaid door vooral lagere, locale partijleiders, en die deden denken aan de vroegere bewieroking van STALIN. Toch wogen de trouwbetuigingen aan het "leninistische beginsel van het collectieve leiderschap" ruimschoots op tegen de vleierijen aan het adres van BREZHNEV. Bovendien hebben Tass en Prawda meermalen uitbundige lofprijzingen voor de partijleider en zijn verdiensten ingekort of helemaal geschrapt. Wel waren deze loftuigingen symptomatisch voor het onmiskenbare feit dat BREZHNEV zo niet als alleenheerser dan toch als erkende leider uit het congres tevoorschijn is gekomen.

III.

De verkiezing van de nieuwe partijorganen bevestigde dat BREZHNEV's invloed inderdaad aanzienlijk is gestegen, maar toch allerminst onbeperkt mag worden genoemd. De vrij ingrijpende mutaties, die in de voorgaande maanden hun beslag hadden gekregen in de lagere partijorganisaties en die over het geheel genomen in het voordeel van BREZHNEV schijnen te zijn uitgevallen, vonden slechts ten dele hun weerspiegeling bij de verkiezingen van de hoogste partij-organen. Enigszins generaliserend mag gesteld worden dat hoe hoger het partij-echelon, hoe geringer het aantal mutaties was. De bijna 1500 congresafgevaardigden, voor bijna driekwart bestaande uit nieuwelingen "kozen" een nieuw CC, waarin slechts een kwart van het oude CC niet terugkeerde. Wel werd het ledenbestand uitgebreid van 195 tot 241 leden. Maar deze uitbreiding bestond voor meer dan de helft uit vroegere kandidaatleden en functionarissen die qualitate qua min of meer recht op een zetel hadden gekregen en voor de rest uit personen, die zeker als geheel niet zonder meer zijn te identificeren als behorend tot een bepaalde machts-groepering. Wel lijken de partij-apparatchiks en daarmee BREZHNEV een licht voordeel te hebben geboekt. Voorts zijn vele leden niet teruggekeerd, die gerekend worden tot de z.g. Komsomolgroep rond SHE , de man die in 1967 BREZHNEV naar de kroon zou hebben gestoken, doch toen werd teruggewezen.

Het nieuwe CC koos op 9 april een tot 15 leden uitgebreid Politburo en een uit 10 leden bestaand Partijsecretariaat, die qua samenstelling nog sterker het karakter meekregen van een zorgvuldig uitgebalanceerd compromis. Deze toporganen tellen geen enkel nieuw gezicht, maar bestaan uit precies dezelfde 25 personen, die er ook

voordien reeds deel van uitmaakten. Slechts promoveerden drie vroegere Politburocandidaten en een partijsecretaris tot volwaardige Politburoleden, van wie in elk geval twee, KOEJ en TSJ, als notoire BREZHNEW-aanhangers gelden. Dat het aantal candidaat-Politburoleden niet werd aangevuld, en dus zakte van negen op zes, getuigt eens te meer van de angst om het evenwicht te verstoren. Hetzelfde kan gezegd worden van de ongewijzigde samenstelling van het partijsecretariaat. Dit orgaan, dat belast is met de contrôle op de juiste uitvoering van de Politburobesluiten, is in de gelegenheid een eigen interpretatie te geven aan de juistheid van die uitvoering en kan bovendien door het beheer over het personele beleid een netwerk van gecentraliseerde macht in stand houden. In feite steunt BREZHNEW's macht op zijn positie als hoofd van dit secretariaat. In het Politburo is hij formeel één van de vijftien gelijkberechtigde leden, die op grond van het beginsel van collectief leiderschap geen voorrang geniet op zijn collegae. Het viel dan ook op dat BREZHNEW bij het voorlezen van de namen van nieuwgekozen Politburoleden een hiërarchische rangorde aanhield, die een aantal verrassende verschuivingen te zien gaf. Zo zakte KOSYGIN ten gunste van PODGORNÝ van de tweede naar de derde plaats, hetgeen erop duidde dat hij in de concurrentieslag tussen partij en regering op punten heeft verloren. SHE, die nog steeds geldt als BREZHNEW's belangrijkste rivaal, viel terug van de zevende naar de elfde plaats, hetgeen een bevestiging leek van een verder terugdringen van zijn invloed. Het opmerkelijkste van de hele gang van zaken was echter dat Tass en Prawda in hun congresverslag de waarheid geweld aandeden door BREZHNEW een alfabetische volgorde in de mond te leggen, hetgeen alle opletende Sowjetrussische radioluisteraars en TV-kijkers moet hebben gefrappeerd. Duidelijker kon niet gedemonstreerd worden dat hem als algemeen partijsecretaris wel een zeker primaat gegund wordt, maar dat elke poging van zijn kant om de hem toegestane bevoegdheden te overschrijden, nog onmiddellijk kan worden afgestraft. Er bestaan blijkbaar nog altijd voldoende tegenkrachten, hoe heterogeen ook, die in staat zijn BREZHNEW van een werkelijk machtsmonopolie af te houden.